

بنیاد فرهنگی کھزاد

دیودوت

احمد علی کھزاد

دیودوت

احمد علی کهزاد

بنیاد فرهنگی کهزاد

بعد از اینکه ارکان امپراطوری اسکند از هم پاشید و اراضی مفتوحه او تجزیه گردید، باختر و سائر نقاط آریانا مدتی بدست جنرال های محلی و یونانی اداره میشد. در بین فرصت «سلوکوس» با یکدسته از جنرال های دیگر یونانی در غرب آسیا داخل نبرد شده و بالاخره موفق شد که سلطنتی در شام تشکیل کند و در صدد برآمد که همه خاک های آسیائی را که بدست اسکند فتح شده بود جزو قلمرو سلطنت خود کند. مشارالیه مرد و به عملی ساختن خیالات خود موفق نشد. پسرش «آنتیوکوس اول» هم طوری که دلش میخواست در بین راه موفقیتی حاصل نتوانست و آخرین کاری که کرد این بود که باختر را برای یونانی های باختری شده واگذارد و تنها به نفوذ ظاهری که در حقیقت جز نامی نبود، اکتفا کند. به این اساس «دیودوت» را که مردی بانفوذ و مقتدر بود و در فضای باختر تربیه شده بود حکمران باختر و سغدیان مقرر کرد.

آنتیوکوس اول میخواست که از وجود دیودوت استفاده نماید ولی دیودوت از نقشه او به مفاد خود و جمعی از یونانی های باختری و باختری های وطن خواه استفاده نموده به مجردی که زمام امور بدستش رسید به صلاح و پشتیبانی رؤسا و ملیون باختری در حوالی 250 ق. م. اعلان استقلال نمود و سلطنت مستقل یونان و باختری را بنا نهاد. دیودوت و خاندان او و تأسیس سلطنت مستقل یونانو باختری موضوعی است که در اطراف آن چیزهای زیاد میتوان نوشت ولی چون مقصود من معرفی کردن او از پهلوی سکه است، بهمین مختصر اکتفا نموده و قدری روی مسکوکات او صحبت میکنم.

ملفتت باید بود که از خاندان دیودوت دو نفر در باختر سلطنت کرده اند که پدر و پسر اند و بنام دیودوت اول و دوم یاد میشوند. سکه شناسان سکه ئی را که بنام دیودوت میشناسند در اوائل به دیودوت مؤسس سلطنت مستقل یونانو باختری نسبت میدادند و موضوع پدر و پسر یا دیودوت اول و دوم در میان نبود. لیکن پس از اینکه دامنه تجسسات انبساط یافت حالا همه جا و در همه مأخذ این نظریه عمومیت دارد که از خاندان دیودوت دو نفر، پدر و پسر، در باختر سلطنت نموده اند. دیودوت اول یا در زمان حکمرانی خود یا بعد از اعلان شاهی در هر دو موقع بحکم رویه عمومی این وقت مسکوکات آنتیوکوس دوم دودمان سلوسی را استعمال کرده که یکطرف آن تصویر آنتیوکوس است و طرف دیگر «زوس پروماکوس» رب النوع حامی خاندان دیودوت با کلمه اول نام دیودوت که «دیو» باشد، دیده میشود و این خود مشخصاتی است که به تمهید اعلان استقلال او دلالت میکند.

یک دانه از این نوع سکه تازه را «مادام کورونی» خانم جناب وزیر مختار ایتالیا مقیم کابل از اینجا بدست آورده و لطفاً نشر آنرا در مجله آریانا به من اجازه داده اند. قراریکه اشاره شد در روی سکه صورت آنتیوکوش دوم، شاه یونانی شامی، نقش است و در پشت آن «زوس پروماکوس» رب النوع حامی خاندان دیودوت دیده میشود. قراریکه روی تصویر (کلیشه اول) معلوم میشود، در انتها الیه نوک بال راست «زوس» دو حرف یونانی «دلنا» و «یوتا» که آواز «د» و «ی» را میدهد، ثبت است که دو حرف اول نام «دیودوت» مؤسس سلطنت مستقل یونان و باختری را تشکیل میدهد. این اولین علامه آزادی و استقلال است که دیودوت برای احراز آن داخل اقدامات شده و و منتج به استقلال تامه دولت یونان و باختری گردید.

سکه هائی که در آن واضح نام «دیودوت» با تمام حروفش نقش است یا مربوط به آن دوره سلطنت «دیودوت» است که با خاندان «سلوسی» قطع علاقه کرده و حایز استقلال تامه شده و یا متعلق به پسر او دیودوت دوم میباشد معمولاً این نوع سکه اخیر را سکه شناسان به پسر مؤسس سلطنت یونان و باختری «دیودوت» دوم نسبت میدهند که جزئیات آن قرار ذیل است:

راسته سکه: تصویر شاه به نیمرخ راس.

پشت سکه: رویش به نیمرخ چپ ایستاده و به دست راست علامه رعد را گرفته. روی بازوی چپ سپری دیده میشود. پیش پای چپش عقابی بال گشوده. بالی سر عقاب تاجی دیده میشود. بطرف راست کلمه «بازیلوس» یعنی (شاه) و بطرف چپ اسم شاه «دیودوتس» تحریر است.

/مجله آریانا، شماره 4 ثور 1322/ بنیاد فرهنگی کهزاد، 15 می 2015/